

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 22 februari 1901, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2,
med anledning af väckt motion om skrifvelse till
Kongl. Maj:t angående utskänkning af vin och malt-
drycker å lägerplatser.*

Andra Kammaren har till sitt andra tillfälliga utskott hänvisat dels en af hr *W. Styrländer* med instämmande af fem andra ledamöter af kammaren väckt motion, n:o 54, hvari föreslås,

att Riksdagen ville anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga den förändringen i kongl. förordningen angående försäljning af vin, maldrycker m. m., att rättighet till utskänkning af vin och maldrycker å lägerplatser, äfven om den afser kortare tid än år, icke må beviljas under annan tid och utsträckning än den, som vederbörande kommunalstämma tillstyrkt;

dels en af herrar *W. Bengtsson, Joh. Sjöberg* och *C. Johansson* i Aflösa väckt motion, n:o 131, hvari hemställes,

att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t efter utredning täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej utskänkning å lägerplatser af vin och stärkare maldrycker må kunna vara förbjuden under sön- och helgdagar utom till vid måltider spisande gäster.

Till stöd för sin framställning åberopar herr Styrländer hvad han i sin vid 1900 års riksdag väckta motion, n:o 158, anfört. Deri påpekar motionären, att klagomål under längre tid försports från de kommuner, hvilka berörts af å lägerplatserna anordnad vin- och maldrycksutskänkning, som å flere lägerplatser skapat fullständiga ölkrogar, å hvilka icke allenast de värnpligtige, utan jemväl en större allmänhet fått tillfredsställa sitt begär efter rusdrycker.

Vidare anför motionären:

Men ehuru kommunerna icke fått ha ett enda ord med, då det gällt att bevilja dylika rättigheter, ja, ehuru dylika rättigheter till och med för utskänkning åt allmänheten beviljats, ehuru kommuner på det bestämdaste protesterat deremot, hafva kommunerna dock fått dragas med alla de oordningar och störande uppträden, som blifvit en följd af utskänkningen, hvilkens sväraste verkningar känts inom den del af kommunerna, som är belägen utanför lägerplatsen, och å hvilken del af kommunerna militärbefälet icke är ansvarigt för ordningens upprätthållande, utan der ordningen skall uppehållas af en landtpolis, som har ett vidsträckt distrikt att bevaka.

Särskildt har det förderfliga inflytandet af dessa lägerkrogar visat sig under sön- och helgdagar, då stora människoskaror samlas till lägren.

Och såsom ytterst sorgligt måste det ju betraktas, att ehuru kommuner förut haft fullständigt förbud mot utskänkning af rusdrycker under sön- och helgdagar, i följd hvaraf sabbaten förflutit lugnt och stilla, efter lägerkrogarnas tillkomst fylleri, slagsmål och ogerningar af alla slag hört till ordningen för söndagarna.

Framför allt har det väckt allvarligt bekymmer inom flera sådana kommuner, att utskänkningen skall få omfatta jemväl den allmänhet, som icke är sysselsatt å lägerplatsen, samt att de klagomål, som hos Kongl. Maj:t anförts mot Konungens befallningshafvandes beslut om dylik fri utskänkingsrätt, lemnats utan afseende, äfven om de klagande utgjorts af kommunala myndigheter.

Såsom betecknande för frågan kan ock omnämnas, att å åtminstone ett par af dessa lägerplatser en stor del, å en ända till 80 procent af stamtruppen petitionerat om utskänkningens borttagande, hvilket tyder på att militärerna sjelfva inse, att det är ovärdigt för vårt land att inrätta krogar, der landets ungdom skall erhålla sin militära uppfostran.

Då man känner till, att innehafvarne af dylika utskänkningsrättigheter få betala ganska dyr afgift till regementena, och då man vidare vet, att dessa afgifter användas för regementenas behof, kan man ju å ena sidan icke förvåna sig öfver vederbörandes beredvillighet att tillstyrka dylika rättigheter jemväl beträffande utskänkningen åt allmänheten; men man kan å andra sidan icke värja sig för den tanken, att kommunerna vore mera skickade att afgifva yttrande öfver ansökningarna än vederbörande regementschefer.

För min egen del har jag visserligen den åsigten, att det skulle vara lika lätt att från lägerplatserna borttaga utskänkningen af vin och maldrycker som det var att borttaga brännvinsutskänkningen, men då den allmänna meningen icke ännu torde vara mogen för en dylik åtgärd, vill jag inskränka mig till att föreslå sådana åtgärder, som redan nu torde ha en stark opinion för sig, och hvilka kunna sammanfattas i den grundsatsen, att ingen kommun skall kunna påtvingas en krog.

I den till årets Riksdag afgifna motionen heter det:

Då icke den komité, som haft i uppdrag att söka åstadkomma ett förslag till förändrade bestämmelser rörande försäljning af maldrycker, synes ha egnat någon tanke åt den fråga, som i min motion berördes, finner jag mig föranlåten att å nyo bringa henne under Riksdagens pröfning. Och torde jemväl den omständigheten, att fråga nu föreligger om en betydlig utsträckning af tiden för de värnpligtiges öfningar, få anses vara ett ytterligare skäl för att denna viktiga fråga bringas under statsmagternas pröfning, då det ju icke kan vara dem likgiltigt, huru förhållandena komma att gestalta sig vid de skolor, der landets söner skola erhålla sin militära uppfostran.

Herrar Bengtsson, Sjöberg och Johansson anföra bland annat:

I den under förlidet års riksdag till Andra Kammaren aflemnade motionen n:o 170 gjordes hemställan om ett tillägg till § 9 i kongl. förordningen angående försäljning af vin och maldrycker m. m. den 24 oktober 1885, åsyftande, att utskänkningen af dessa drycker under sön- och helgdagar skulle förbjudas vid läger och andra vapenöfningsplatser.

I Andra Kammaren bifölls motionen på dess andra tillfälliga utskotts hemställan i så måtto, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t

begärdes för att få en del af de i motionen framställda önskemålen realiserad.

I Första Kammaren deremot föll förslaget, sedan vederbörande utskott afstyrkt detsamma. De skäl, som utskottet andragit, synas oss dock ej kunna tillmätas den vigt utskottet gjort, utan tvärt om åtminstone delvis vara af sådan beskaffenhet, att de, i stället för att vara till gagn vid formulerandet af ett afslagsyrkande, bort kunna utgöra ett förträffligt underlag för en hemställan om bifall till motionen. Ty endast för ett sådant ändamål förmäna vi utskottets upplysning om, att »någon öldrickning icke förekommer vid manskapets måltider, utan utspisas vid dem blott den af kronan åt dem bestämda proviant», skulle kunna användas. När sålunda intet behof föreligger att för *manskapets* räkning hålla ölutskänkningsställen på lägerplatserna, borde det så mycket mindre vara skäl att etablera sådana för allmänheten.

Vidare säger utskottet uttryckligen, att *»skall fosterlandsvännens förhoppning om svenska folkets villighet att för sitt lands försvar åtaga sig en utsträckt värnpligt kunna vänta snart förverkligande, måste folket vinna den öfvertygelsen, att de platser, der deras söner samlas för att vinna utbildning för detta syfte, äro omhägnade af sedlig tukt och att intet underlåtes af det, som kan göras för att skydda de unga mot frestelse och fall».*

Att vin- och maltdrycksutskänkingen å lägerplatserna i flere fall föranledt oordningar, är ostridigt. I synnerhet torde detta vara förhållandet under sön- och helgdagar, då civila besökande till stort antal från omkringliggande bygd, ja äfven från mera aflägsna trakter medelst särskildt anordnade extratåg besöka lägerplatserna och flitigt begagna det erbjudna tillfället att å dervarande ölutskänkingar berusa sig och dymedelst ej så sällan icke blott ställa till oordningar, utan ock göra sig odugliga till arbete under påföljande dag. Enligt hvad inom utskottet meddelats, förklara många af de värnpligtige, att den lätta åtkomsten af vin och öl på lägerplatserna utgör en farlig frestelse och är vållande till många svårigheter och obehag.

Och att äfven stammanskapet har samma syn på förhållandena framgår deraf, att de, åtminstone vid ett regemente, nära nog enhälligt anhållit om ölutskänkingens fullständiga borttagande.

Under sådana omständigheter synes det utskottet fortfarande vara i hög grad önskvärdt och af behovet påkalladt, att i ordningens och sedlighetens intresse verkligt effektiva åtgärder till inskränkning uti den i fråga varande utskänkningsvidtagas snarast möjligt.

Dock tror utskottet icke, att den af herr Styrländer föreslagna åtgärden skulle med visshet leda till det önskade målet. Utskottet medgifver, att respektive kommuner vid lägerplatserna kunna hafva mycket stora olägenheter af utskänkningsvidtagandet och att de förty borde ha medbestämmanderätt vid deras beviljande. Motionären går dock längre i sin framställning. Han vill rörande här i fråga varande art af vin- och maldrycksutskänkningsrättigheter gifva kommunerna fullständig bestämmanderätt. Hade framställningen afsetts att åt kommunerna bereda utsträckt bestämmanderätt i fråga om alla slag af vin- och maldrycksrättigheter, skulle utskottet hafva funnit förslaget synnerligen beaktansvärdt. Och utskottet vill, i detta sammanhang, uttala den förhoppning, att i den nya förordning angående försäljning af vin och maldrycker, som ej länge torde låta vänta på sig, hänsyn tages till önskemålet om utsträckt kommunal bestämmanderätt i hithörande frågor.

Men att uteslutande i fråga om utskänkningsrätt å lägerplatserna gifva de kommunala myndigheterna en befogenhet, som de icke skulle ega i fråga om andra inom kommunens område begärda utskänkningsrättigheter, torde icke vara lämpligt.

Deremot anser utskottet, att den hemställan, som innefattas i den af herrar Bengtsson, Sjöberg och Johansson afgifna motion, är ett steg i rätt riktning. Andra Kammaren antog, såsom motionärerna erinra, i fjor ett lika lydande, af dåvarande andra tillfälliga utskottet tillstyrkt förslag, hvaremot Första Kammaren afslog det samma, hufvudsakligen på det af dess tillfälliga utskott anförda skäl, att beslutet skulle vara oklart och dess innebörd dunkel. Förslaget innebörd är emellertid den, att all utskänkning af vin och maldrycker under sön- och helgdagar i regel skulle förbjudas, men att vin och öl finge serveras vid måltider till å marketenterierna spisande gäster. I likhet med Andra Kammarens tillfälliga utskott fann det Första Kammarens utskott, som då behandlade ärendet, att här förelåg en viktig fråga och uttalade därför önskvärdheten af att rättelse snarast möjligt måtte åstadkommas i de missförhållanden, som framkallat motionerna. Andra Kammarens utskott är förvissadt om att den åtgärd, som af motionärerna ifrågasatts, i väsentlig grad skulle bidra

till realiserande af den af Första Kammarens utskott uttalade önskan, att de platser, dit folkets söner samlas för att utbilda sig till fosterlandsförsvarare, blefve omhägnade af sedlig tukt, och att tillfällena för de unga till frestelse och fall förminskades.

På grund af det anförda hemställer utskottet:

- 1) att herr Styrlanders motion icke måtte bifallas;
- 2) att Andra Kammaren för sin del måtte besluta,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t efter utredning taga i öfvervägande, huruvida ej utskänkning å lägerplatser af vin och starkare maltdrycker må kunna varda förbjuden under sön- och helgdagar utom till vid måltider å marketenterierna spisande gäster.

Stockholm den 21 februari 1901.

På utskottets vägnar:

JULIUS CENTERWALL.